

ГЛАВА I

Ми пливли за черепахами

Шарлотта-Амалія, Сент-Томас

1807

Рашель Пом'є

Я завжди лишала вікно відчиненим на ніч, незважаючи на застереження. Те, що мені казали, я робила дуже рідко. Якщо вірити мамі, саме такою була моя реакція на життя від самого народження, бо до цього світу я вибиралася цілих три дні. Дитиною я не спала ночами і, звісно, не дотримувалася жодних правил. Але я була дівчинкою, яка знала, чого хоче.

Інші тремтіли, коли наближалися дощі, і мерзли, я ж чекала холодів із нетерпінням. Ночі на нашому острові були темні-темнісінькі, повітря — пахуче та важке, ідеальне для мрій. Щойно починало згасати світло, можна було почути ящірок, які шаруділи в листі, і дзижчання комарів, що залітали у вікно. У своїх поштукатурених будиночках ми спали під навісами зі щільної білої сітки, що мала утримувати комарів. У бочках, куди збирали дощову воду, ми тримали маленьких рибок, які поїдали яйця, що їх ці комахи відкладали на поверхні води, тож не так уже

й багато їх мали нам дошкуляти. Але все одно крізь спеку, особливо в сутінках, пробивалися велетенські хмари комах, приносячи із собою лихоманку, що могла живцем спалити людину. В сад опускалися десятки кажанів і, перелітаючи з місця на місце в нерухомому повітрі, пили нектар наших квітів, згодом і вони зникали, влаштовуючись на гілках дерев. Коли вони засинали, лишалася тільки тиша, спека і ніч. Жара стала сутністю нашого життя, така собі примара, що не дуже далеко відходила від дверей. Через неї мені хотілося скинути одяг і пірнути в інше життя, туди, де ростуть липи і зеленіють лужки, де жінки носять чорні шовкові сукні та криноліни, що шелестять під час ходьби, в ту країну, де в холодному ясному небі піднімається срібним диском місяць.

Я знала, де можна знайти таке місце. Колись то була країна моїх бабусі й дідуся. Вони приїхали до Нового Світу із Франції і привезли із собою яблуночку на згадку про сади, якими вони колись володіли. Саме наше прізвище походить від назви фрукту, що вони його так любили. Батько розповідав мені, що наші предки шукали свободи, спочатку в Іспанії, тоді в Португалії, а потім у Бордо, єдиному регіоні Франції, що тоді приймав людей нашої віри. Та свобода у Франції вмирала; наших людей кидали до в'язниці, потім вбивали чи спалювали. Ті, хто зміг утекти, попрямували через океан до Мексики та Бразилії, багатьом допоміг штурман-марран¹ Фернанд де Лорона, який приховував від влади свою віру. Кажуть, що навіть Колумб, який назвав наш острів раєм на

¹ Так християни Іспанії та Португалії називали євреїв, що прийняли християнство, та їхніх нащадків, незалежно від того, чи було добровільним навернення у християнство.

землі, ледь його побачивши, був одним із нас і шукав нової землі і свободи.

1492 року королева Ізабелла вигнала наш народ із Іспанії дев'ятого ава¹, в найгірший із днів в історії нашого народу. Саме в цей день вавілоняни зруйнували Перший Єрусалимський храм, а римляни — Другий. Саме в цей день 1290 року євреїв прогнали з Англії. Тисячі наших дітей хрестили і погрузили на корабель до острова Сан-Томе поблизу узбережжя Африки, де продали в рабство. В 1506 році чотири тисячі євреїв вбили в Іспанії під час Песаху. Багато хто навернувся до християнства, потайки сповідуючи свою релігію. Шкода було тих, кому довелося лишитися і прийняти християнство. Батько казав, що все одно цю жертву не оцінили; таких людей називали конверсос², поглядали на них згори вниз, позбавляли майна і прав, і вони деградували. Вижили ті, хто знав, коли тікати.

Інквізиція переслідувала наш народ і за океаном, де нас знову вбивали і виганяли з Мексики та Бразилії. Дідусь був серед тих, хто врешті-решт опинився на острові Сан-Домінго, і саме там вирости мої батьки. Але в суспільстві, де цукрова тростина була королевою, а люди — рабами, миру не було. В 1754 році король Данії видав указ, в якому проголошував, що всі люди на Сент-Томасі можуть вільно сповідувати свою релігію; оголосив нове рабство поза законом і надав євреям цивільних прав, зрівнявши їх з іншими, навіть відкрив їм двері до товариств на кшталт братства масонів, що дозволило нашому

¹ Національний день трауру єврейського народу, день, коли були зруйновані Перший і Другий Єрусалимські храми.

² Навернені (ісп.).

народові вести справи з неєвреями. Мої батьки переїхали на острів черепах, бо там перебувало більше вільних людей, ніж будь-де в Новому Світі, і людям нашої віри дуже скоро, в 1814 році, дозволили стати данськими громадянами. Майже кожен розмовляв англійською або французькою, але всі ми були дуже вдячні данській владі. В 1789 в податкових реєстрах значилося не більше десяти єврейських родин, а в 1795, коли народилася я, уже налічувалося сімдесят п'ять осіб, і щороку до наших берегів прибували нові.

Щойно ми приїхали, батько заприсягнувся, що більше ніколи в житті не подорожуватиме. Із собою він привіз яблуньку, мою маму і чоловіка, відданого йому.

НАШ ОСТРІВ — МАЛЕНЬКА дрібка суші, трохи більше тридцяти квадратних миль, у блакитно-зеленому морі. Перші жителі зникли, їх знищили хвороби і вбивства. Місцеві жителі, що називалися карибами, вірили, що їхні предки потрапили на цей острів з Місяця; побачивши похмуру Землю, вони прийшли дати їй світло і, пробившись крізь хмари, залили наш острів барвами, тож повсюди розлетілися бризки усіх відтінків жовтогарячого, блакитного і червоного. Але предків карибів затримала буря, тож довелося їм лишитися в місці, яке так і не стало рідним. Вони заплели своє довге чорне волосся в коси на знак жалоби за собою і за нашим світом. І то було правильно, бо доки датчани не принесли свободи, історія острова складалася лише з кривди та смутку, суспільство будувалося руками ув'язнених і рабів.